

*Момотюк Людмила Євгеніївна,
доктор економічних наук, професор
кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ПЕРСПЕКТИВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Сучасна система оподаткування прибутку корпорацій в Європейському Союзі (ЄС) базується на роздільному обліку. Це означає, що оподатковуваний дохід багатонаціональних підприємств визначається як дохід, отриманий у кожній юрисдикції, відповідно до ринкових цін, які використовуються для операцій усередині компанії.

Разом з тим, Європейська комісія стверджує, що існуючі системи корпоративного оподаткування в Європі є дуже неефективними. Частково це пов'язано з принципом окремого обліку, згідно з яким багатонаціональні підприємства подають окремі рахунки в кожній країні, де вони працюють. Дійсно, визначення точного джерела прибутку часто є складним і довільним. Це залишає багатонаціональним підприємствам можливість брати участь у переміщенні прибутку до юрисдикцій із низьким рівнем оподаткування та викликає суперечки між урядами та компаніями щодо відповідних трансфертних цін для операцій усередині компанії. Щоб зменшити цю неефективність, Європейська комісія пропонує альтернативну систему, засновану на консолідації з розподілом за формулою.

Відповідно до цього режиму, який також використовується в Сполучених Штатах і Канаді, кожна транснаціональна компанія обчислює свій консолідований прибуток у всьому ЄС. Вони розподіляються між державами-членами на основі формули розподілу, яка містить, наприклад, зайнятість, фонд заробітної плати, активи та/або продажі. Тоді кожна держава-член може оподатковувати розподілений прибуток за власною податковою ставкою. Визначаючи консолідовану податкову базу, Європейська комісія прагне до єдиного визначення податкової бази та єдиної формули. Ця пропозиція має назву: Загальна консолідована корпоративна податкова база (СССТВ).

Згідно з цією альтернативною системою консолідації, оподатковуваний дохід агрегується для всіх держав-членів, щоб отримати єдину сукупну податкову базу для кожної компанії в ЄС. У США, Канаді консолідована податкова база розподіляється між окремими штатами чи країнами за допомогою формули. У США штати можуть використовувати власну формулу та власну ставку до розподіленої частини корпоративної податкової бази. Основна ідея застосування СССТВ у ЄС полягає у використанні єдиної та спільної формули для розподілу прибутку між державами-членами ЄС. Потім країни можуть застосовувати власну ставку до розподіленої частки податкової бази.

Пропозиції щодо гармонізації податків у ЄС – явище не нове. У той час як статті угоди досягли прогресу у випадку непрямого оподаткування, гармонізація корпоративного оподаткування зумовлена прагненням створити єдиний ринок. Це означає, що застосовується принцип однакості, який у поєднанні з дуже розбіжними інтересами окремих держав-членів ускладнює процес гармонізації. Як наслідок, зусилля з гармонізації корпоративного оподаткування не були дуже успішними, незважаючи на багато внесених пропозицій. Результатом поточних дебатів стало створення аналітичних центрів на рівні ЄС, таких як «Стокгольмська група» або Центр європейських політичних досліджень (CEPS)[1].

Частково під впливом бізнес-спільноти, фокус нинішніх дебатів щодо гармонізації корпоративного оподаткування перемістився на усунення перешкод для транскордонних інвестицій і труднощів у роботі з різними податковими законами. У 2004 році держави-члени розглянули чотири методи гармонізації корпоративного податку:

- ставка корпоративного податку в ЄС (з повною гармонізацією ставок і баз);
- обов'язковий гармонізований метод розрахунку бази оподаткування;
- гармонізований метод обчислення бази оподаткування, але необов'язковий;
- система оподаткування країни базування (дочірні компанії оподатковуються відповідно до податкового законодавства країни головного офісу).

Більшість держав-членів погодилися, що спільна гармонізована податкова база була б найбільш бажаним шляхом уперед [2]. У зв'язку з цим було створено робочу групу під головуванням Європейської Комісії, щоб опрацювати точні деталі пропозиції щодо спільної консолідованої бази оподаткування підприємств (СССТВ). Наразі Європейська комісія, схоже, виступає за необов'язковий СССТВ із зваженою формулою (продажі за призначенням, активи та зайнятість), яка використовується для розподілу. Планів гармонізації ставок наразі немає, про що неодноразово наголошувала Комісія. Початковий план мав підготувати законодавчу пропозицію до кінця 2018 року, але це також було відкладено.

Список використаних джерел

1. Radaelli, C. M. and Kraemer U. S. (2008). 'Governanceareasin EU directtaxpolicy', *Journal of Common Market Studies*, 46(2), 315–36.
2. Nicode`me, G. (2007). 'Corporate tax competition and coordination in the European Union: What do we know? Where do we stand?', *International Taxation Handbook*, Elsevier, London.